

РОЛЬ ІНФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ НАБУТТЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЛІКАРЯМИ-ІНТЕРНАМИ

Скрипников П.М., Кулай О.О., Хавалкіна Л.М., Тимошенко Ю.В.,
Гуржій О.В., Коломієць С.В.

Полтавський державний медичний університет

Докладно розглянуто ряд інструментальних засобів інформального навчання, яке, змушуючи лікаря-інтерна задуматися про цілі та значення здобуття освіти, надає ефективний інструмент для підтримки його конкурентоспроможності.

Ключові слова: безперервна професійна освіта, інформальна освіта, лікарі-інтерни.

The article discusses in detail a number of tools for informal learning, which makes the intern think about the goals and importance of education, provides an effective tool to maintain its competitiveness.

Key words: continuing professional education, informal education, interns.

Сучасний розвиток медицини зумовлює потребу суспільства не тільки у висококваліфікованих фахівцях, компетентних у професії, а й обізнаних в інноваційній діяльності, які мають якісні знання, здатні самостійно розв'язувати професійні й наукові проблеми, готові до творчої праці в сучасних умовах, до безперервного особистісного й професійного розвитку [2]. Безперервна освіта – це процес росту освітнього (загального й професійного) потенціалу протягом життя, організаційно забезпечений системою державних і громадських інститутів, який відповідає потребам суспільства. У нього залучено багато освітніх структур – базових і додаткових, державних і громадських програм, тематичне вдосконалення, вебінари, науково-практичні конференції. Безперервна професійна освіта спонукає майбутніх лікарів постійно вдосконалювати свої теоретичні й практичні навички – це стало одним із трендів сучасної освіти [4;7].

Через розширення й зміни освітнього простору в процесі безперервної освіти виникло неформальне й інформальне навчання, що є порівняно новими моделями професійного розвитку. Інформальне – це процес формування і збагачення установок, освоєння нових знань і умінь, що відбувається поза рамками системи освіти як специфічного соціального інституту, тобто в процесі повсякденної життєдіяльності людини через спілкування, читання, навчання на своєму досвіді й досвіді інших. Немає атрибутів педагогічної форми. Префікс «ін» ужито в значенні «без». Інформальна освіта зовні не організована, тобто неофіційна, самоорганізована освіта. Наприклад, прослуховування окремих лекцій або читання книг і журналів; пропаганда, яка охоплює різні засоби впливу на індивіда (оточення й неформальні групи, ЗМІ, бібліотеки, мережа закладів, що охоплюють сферу отримання інформації, інтернет та ін.). До основних видів інформальної освіти можна віднести здобуття нових знань за допомогою сучасних інформаційних технологій, взаємонавчання під час спільного виконання тих чи інших завдань, виконання тієї чи іншої роботи під керівництвом компетентного фахівця і т.п. Формами такої освіти є самонавчання, читання необхідної літератури, вивчення матеріалів і систем для підтримки ефективності, участь у освітніх інтернет-спільнотах, коучинг. Результати інформаційної освіти найчастіше не оформлюються документально й отримують визнання з боку інших інститутів суспільства. Але є й недоліки, такі як безсистемність, базування тільки на життєвому досвіді людини. Специфіка інформального навчання багато в чому збігається зі структурою життєдіяльності дорослої людини. Тобто, не так важливо, яким шляхом людина здобула знання і вміння, необхідні для ефективної діяльності, важливо, щоб вона їх мала [6-8].

Інформальна освіта дозволяє розширити професійну компетентність, реалізувати найважливішу потребу людини у враженні, в особистісному розвитку, що в результаті приводить до професійного зростання людини. Інформальна освіта включає участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозіумах; професійний розвиток за дистанційною формою навчання з використанням електронних навчальних ресурсів; навчання на симуляційних тренінгах або тренінгах з оволодіння практичними навичками, у тому числі під час науково-практичних конференцій, симпозіумів, з'їздів, конгресів; тематичне навчання (фахові школи, семінари, майстер-класи тощо); публікацію статті або огляду в журналі з імпаکت-фактором.

Інформальне навчання проводиться не тільки за допомогою інтернет-технологій, проте ця концепція почала розвиватися саме завдяки виникненню інтернету. Велике значення для розвитку практики неформальної й інформальної освіти має підвищення доступності й відкритості різноманітних освітніх ресурсів. Із розвитком мережових форм навчання, які функціонують у мережових освітніх спільнотах, відкрита освіта здобула новий імпульс, який пов'язаний зі швидким створенням і поширенням контенту (змісту). Завдяки інформаційним технологіям суттєво скоротився шлях від автора інформації до її споживача. Традиційні джерела знання – книги, конференції, журнали і т. д. вимагають багато часу, щоб інформація дійшла до користувача. Сайти соціальних мереж передають знання негайно, у режимі реального часу. Цей вид контенту прийнято позначати як відкриті освітні ресурси. Відкриті освітні ресурси, ВОР (Open Educational Resources, OER), — цифрові матеріали, які можуть бути повторно використані для викладання, навчання, досліджень та іншого, які зроблені доступними за допомогою відкритих ліцензій і дозволяють користувачам матеріалів те, що не було дозволено відповідно до авторського права. Як спосіб створення й розповсюдження контенту, тільки ВОР не можуть ні видати диплом, ні забезпечити академічну чи адміністративну підтримку інтернам. Попри це, ВОР-матеріали починають інтегруватися у відкриту й дистанційну освіту. ВОР охоплюють різні види цифрових ресурсів. Навчальний контент вміщує курси, матеріали курсів, зміст модулів, навчальні об'єкти, журнали. Його інструменти такі: програмне забезпечення, яке підтримує створення, доставку, використання й покращення відкритого навчального контенту, його пошук і організацію, системи управління ним і навчанням. ВОР заохочують систему «освіта протягом усього життя» і реалізують принципи безперервної освіти, змушуючи здобувача освіти задуматися про цілі та значення свого власного навчання й здобуття освіти, надають ефективний інструмент для підтримки конкурентоспроможності [9;10;13;14].

Проблема забезпечення індивідуального підходу навчання в умовах опосередкованої комунікації компенсується інтерактивними технологіями, можливістю використовувати соціальні мережі, гнучкістю графіка навчання, доступністю матеріалів у будь-який час доби і навіть у будь-яких умовах (наприклад, у транспорті). Лікар-інтерн може використовувати широкий спектр інтерактивних онлайн-інструментів для взаємодії з іншими учасниками й спільного навчання. Подібні інструменти можуть включати відеолекції, онлайн-дошки, блоги, вікі й сайти соціальних мереж, таких як Twitter і YouTube [3;8].

Досвід використання інформаційних технологій у навчанні дозволив не лише визначити переваги, а й оцінити проблеми, що виникають. Відповідальність за якість інформального навчання в нових умовах перекладається з викладача на лікаря-інтерна, який отримує можливість самостійно вибирати платформи й освітні курси. Виникла проблема споживчих ризиків і гарантії якості здобутої освіти, зросла потреба в міцній нормативно-правовій базі цифрової освіти, в єдиних стандартах якості. Окрім того, глибоке засвоєння знань найчастіше підміняється збиранням і накопиченням інформації, сертифікатів, швидким переглядом матеріалів у пошуках відповідей на тестові завдання. Взаємодія викладача з інтерном стала опосередкованою, «комунікація машин» увійшла в середовище освіти і, з одного боку, доповнила, а з іншого – частково витиснула соціальні взаємодії здобувачів освіти й викладачів [1;5].

Багато дослідників наголошують, що в процесі безперервної освіти неформальна й інформальна освіта стали рівноправними учасниками процесу навчання [6;7;11;12]. Однозначно можна стверджувати, що інноваційна діяльність викладачів із пошуку, розробки й реалізації нових методів і засобів навчання, що активізують творче мислення здобувачів освіти, стала сучасною й перспективною тенденцією розвитку освіти [1-3].

Усі форми навчання (як і багато інших), що розглядаються в статті, використовуються педагогами кафедри післядипломної освіти лікарів-стоматологів Полтавського державного медичного університету, які спрямовують інформальну освіту лікарів-інтернів у бік якісного, ефективного контенту. Усі викладачі кафедри активізують навчальну діяльність здобувачів освіти на основі генерування нових педагогічних ідей і комплексного використання ідей інших авторів.

Список використаної літератури

1. Геранін С.І., Хавалкіна Л.М., Дубина В.О. Використання он-лайн технологій в післядипломній освіті лікарів-стоматологів //Реалізація закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України: Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю, присвяченої пам'яті ректора, члена-кореспондента НАМН України, професора Леоніда Якимовича Ковальчука (21-22 травня 2015 р.). – Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2015. – С. 428-430.
2. Гуржій О.В. Особливості викладання хірургічної стоматології лікарям-інтернам на кафедрі післядипломної освіти лікарів-стоматологів Української медичної академії /О.В. Гуржій, С.В. Коломієць, В.Л. Мельник, О.Е. Бережна //Український стоматологічний альманах. – № 4. – 2018. – С. 69-72.
3. Каськова Л.Ф. Організація ефективної дистанційної наради /Л.Ф. Каськова, О.О. Кулай, А.В. Артем'єв, І.Ю. Ващенко //Актуальні проблеми сучасної медицини. – 2020. – Вип. 4, т. 20. – С. 176-179.
4. Скрипников П.М. Інноваційний розвиток післядипломної освіти лікарів-стоматологів/ П.М. Скрипников, Т.А. Хміль, В.О. Дубина та ін. //Вісник проблем біології і медицини. – 2018. – Вип. 4, т. 1 (146). – С.178-180.
5. Скрипников П.М. Сучасні методи освіти. Перспективи розвитку /П.М. Скрипников, Л.М. Хавалкіна, Ю.В. Тимошенко, О.А. Писаренко //Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю (25 березня 2021 р.). – Полтава: УМСА, 2021. – С. 241-242.
6. Формальна, неформальна та інші форми безперервної освіти [Електронний ресурс] // Murzim.Ru. – 2009–2016. – Режим доступу: <https://murzim.ru/наука/pedagogika/26456-formalnoe-neformalnoe-i-drugie-formy-nepreeryvnogoobrazovanija.html>.
7. Сухов Є. І. Інформаційне суспільство як нове суспільство / Сухов Є. І. // Теорія та практика у суспільному розвитку. – 2011. – № 7. – С. 101-103.
8. Benkler Y. Common wisdom: Peer production of educational materials [Електронний ресурс]. –Utah: COSL Press, Utah State University, 2005. –URL: <http://www.benkler.org/CommonWisdom.pdf>.
9. Brown S. Back to the future with MOOCs? [Електронний ресурс] // ICICTE 2013
10. Proceedings 2013. – URL: http://www.icicte.org/Proceedings_2013/Papers%202013_06-3-Brown.pdf.
11. Cormier D., Siemens G. Through the open door: open courses as research, learning, and engagement // EDUCAUSE Review. – 2010. –№ 45(4). – P. 30–39.
12. Daniel J. Making sense of MOOCs: Musings in a maze of myth, paradox and possibility // Journal of Interactive Media in Education. – 2012. – № 3. –P. 1–20.
13. Siemens G., Downes S. Good MOOCs, Bad Moocs [Електронний ресурс]. – URL:<http://chronicle.com/blogs/brainstorm/tag/udacity>.
14. Daniel J. Making sense of MOOCs: Musings in a maze of myth, paradox and possibility // Journal of Interactive Media in Education. – 2012. – № 3. –P. 1–20.